

Praktijkbijsluiter: Predatieproblematiek bij weidevogels

Oorspronkelijke rapport: Teunissen et al., 2020. Predatieproblematiek bij weidevogels. [Sovon](#)
Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Ondanks de vele beheermaatregelen voor de bescherming van weidevogels, gaan de weidevogelsoorten nog steeds achteruit. Predatie wordt gezien als één van de oorzaken, maar is een complex probleem. In het rapport van Sovon: Predatieproblematiek bij weidevogels, is uitgezocht of dit ook echt het geval is en wat hier tegen gedaan kan worden. Dit is een praktijkbijsluiter bij dit rapport. Hierin richten wij ons op de resultaten die belangrijk zijn voor het beperken van predatie in de praktijk. Voor verdere details verwijzen wij naar het rapport.

Deze bijsluiter is op te delen in drie onderdelen.

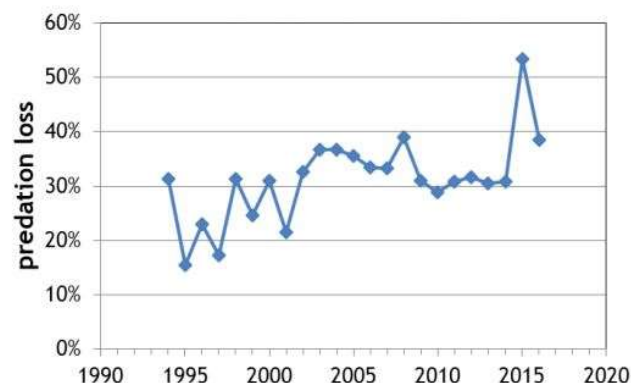
1. Predatie van weidevogellegfels in Nederland. Is predatie toegenomen?
2. Het belang van het op orde brengen van kerngebieden voor weidevogelbeheer.
3. Methodes voor het weren van predatoren.

Predatie van weidevogellegfels in Nederland

Dit onderzoek heeft aangetoond dat het percentage van alle weidevogellegfels dat wordt gepredeerd, is gestegen in Nederland. De wulp werd het zwaarst getroffen. Gemiddeld werd 50% van de wulpennesten tussen 2004 en 2018 leeggegeten. Gemeten over de eerste vijf jaar lag dit nog op 40%, maar in de laatste vijf jaar is dit opgelopen naar 75%. Bij andere soorten lag de predatie van legfels rond de 30%. Wat opvalt is dat er per landschapstype grote verschillen zijn in de hoeveelheid predatie. Zo gaat in de oude zeekleigebieden 12% van de nesten verloren door predatie tegen 53% in de beekdallandschappen van Oost-Nederland. De belangrijkste predatoren van legfel lijken de hermelijn, steenmarter en vos te zijn. Bunzing, das en zwarte kraai dragen minder bij aan de predatieverliezen. Dit kan echter per gebied erg verschillen. In dit onderzoek is gezocht naar verbanden tussen landschapkenmerken en de predatiekans van legfels. Hieruit is gekomen dat de volgende landschapkenmerken ervoor kunnen zorgen dat er MINDER predatoren in een gebied aanwezig zijn:

- Een open landschap: dit zorgt voor minder schuilplekken voor predatoren.

- Een grotere afstand vanaf de bebouwde kom: bebouwing kan predatoren aantrekken.
- Meer verwijderbare bomen/opgaande begroeiing buiten het erf: bunzing, egel en kleine mantelmeeuw komen in deze gebieden minder voor.
- Een hogere groenindex: een dichte vegetatie zorgt ervoor dat predatoren minder makkelijk door het gebied bewegen.
- Een hoger waterpeil: voor vossen is het gebied minder aantrekkelijk of toegankelijk. De aanwezigheid van wegen: meer wegen houdt verband met minder hermelijnen en kiekendieven.

Figuur 1. Legselverliezen door predatie sinds 1994 verzameld door vrijwillige weidevogelbeschermers. Bron: Sovon en LandschappenNL.

De volgende landschapkenmerken kunnen ervoor zorgen dat er MEER predatoren voorkomen in een gebied:

- Meer verwijderbare bomen/opgaande begroeiing buiten het erf: de steenmarter, hermelijn en roofvogels komen juist meer voor in gebieden met meer verwijderbare bomen.
- Een hoger waterpeil: hermelijnen en buizerds kunnen hierdoor meer voorkomen.
- De aanwezigheid van wegen: meer wegen houdt verband met onder andere meer bunzings en dassen.

Dit zijn landschapkenmerken om rekening mee te houden wanneer een gebied minder aantrekkelijk gemaakt moet worden voor predatoren. De verbanden zijn echter verschillend per leefgebied, landschapkenmerk en predator wat het complex maakt.

Het belang van het op orde brengen van de kerngebieden

Voor het verminderen van predatie, is het belangrijk om de kerngebieden voor weidevogels goed op orde te hebben. Dit zal op den duur zorgen voor een grotere populatie weidevogels. Het onderzoek voor dit rapport heeft aangetoond dat hoe groter de dichtheid van een soort is en de aantallen weidevogels per soort zijn in een gebied, hoe weerbaarder de vogels zijn tegen predatoren. Kieviten spelen hierbij een speciale rol omdat meer kieviten in een

gebied leidt tot minder predatie van alle weidevogelsoorten. De aanwezige kieviten verjagen fanatiek de predatoren. Voor het stimuleren van grote aantallen weidevogels, noemt dit rapport drie belangrijke punten:

1. Gebiedsgrootte:
 - Minimaal 250 ha
 - Hoe groter hoe beter
2. Landschap:
 - Een open landschap
 - Een bufferzone van minimaal 600 meter zonder schuilplekken voor predatoren
 - Grasland met een bedekking van minder dan 80% en dus minimaal 20% open plekken in de vegetatie
 - Grasland met kort gras (lager dan 20 cm) is voor muizen onaantrekkelijk en voorkomt het aantrekken van predatoren
3. Voedselaanbod
 - Mozaïekbeheer met variatie in vegetatie tussen en op de percelen
 - Denk bijvoorbeeld aan extensieve begrazing, een hoger waterpeil en verschralling of bemesting met ruige stalmest

Figuur 2. Voorbeelden van uitrasteren van een perceel om grotere zoogdieren te weren van een perceel of groep van percelen. Boven: Afscherming langs water zonder stroom, linksonder: elektrisch raster om vossen te weren en rechtsonder: raster met speciale voorziening in de onderste helft om naast vossen ook dassen te weren. Bron: RSBP 2017.

Methodes voor het weren van predatoren

Om predatie tegen te gaan is het dus belangrijk om te focussen op het opbouwen van grote groepen weidevogels aan de hand van het beheer. Wanneer predatie ondanks goed beheer nog steeds een probleem blijft, is het begrijpelijk dat men wil overgaan op het weren van predatoren.

- Zoek eerst uit welke type predatoren de weidevogellegels bejagen.

Dit kan bijvoorbeeld worden gedaan door het plaatsen van wildcamera's of sporenonderzoek.

- Neem preventieve maatregelen, zoals bijv. het plaatsen van een vossenraster.

Als de vos een belangrijke predator is, kan een vossenraster geplaatst worden. In dit onderzoek is aangetoond dat deze rasters predatie door vossen aanzienlijk kunnen verlagen. Gemiddeld was over de gebieden de predatie van de legels afgenomen van 78% naar 7%. Dit verschilde wel sterk per gebied. Een andere manier om predatie van vossen te verminderen is het afschieten van de dieren. Het is echter zo goed als onmogelijk om alle vossen in een gebied af te schieten. Dit maakt het weren van vossen door middel van een raster effectiever dan afschieten.

- Plaats het raster zorgvuldig en blijf het onderhouden.

Het verschil in effectiviteit kan deels worden verklaard door verschil in de correctheid van plaatsing en goed onderhoud van het raster. Daarnaast speelt de predatorsamenstelling hierbij waarschijnlijk een rol. Wanneer er naast vossen veel andere predatoren actief zijn, kan het zijn dat het raster niet zo veel effect heeft als gehoopt. Het weren van vossen kan het probleem juist groter kan maken doordat andere predatoren in het gebied dan meer kans krijgen. Tegen deze andere grondpredatoren, als de hermelijn, steenmarter of bunzing (fig. 2), is het niet mogelijk om de predatie te laten afnemen. Deze dieren zijn te klein om geweerd te worden door een elektrisch raster en mogen bovendien niet bejaagd of gevangen worden.

- Plaats het raster liefst rondom grotere gebieden of kerngebieden.

Deze redenen maken het belangrijk om eerst een goed beeld te hebben van de verschillende predatoren in een gebied. Om predatie van andere predatoren dan de vos niet te stimuleren is het belangrijk om het raster rondom het gehele kerngebied geplaatst en niet rond kleine delen van het kerngebied. Dat voorkomt extra concentratie van weidevogels binnen het raster dat juist extra (lucht-)predatoren kan aantrekken.

Figuur 3. Camerabeelden van predatie van een Kievitsnest door een bunzing. Bron: sovon.nl

Aanbevelingen

- Het op orde hebben van de kerngebieden is belangrijk voor de weerbaarheid van de weidevogels:
 - Een minimale grootte van 250 ha, maar hoe groter hoe beter
 - Het landschap van het kerngebied en een bufferzone van 600 meter moet open zijn. In deze buffer moeten muizen zo veel mogelijk worden geweerd door deze zone in te richten met kort en open grasland (lager dan 20 cm en een totale bedekking van minder dan 80%).
 - Mozaïekbeheer resulterend in een grote variatie van de vegetatie binnen het perceel wordt aanbevolen om broedsucces en kuikenoverleving van weidevogels te stimuleren. Denk hierbij aan variatie in waterpeil en bemesting met ruige mest.
- Het in kaart brengen van de aanwezige predatoren en de predatie van legels is nodig voordat overgegaan kan worden tot succesvol predatorbeheer.
- Elektrische uitrastering is een potentiële oplossing voor de predatie van legels door vossen. Hierbij wordt aangeraden het hele gebied uit te rasteren omdat kleine gebieden juist luchtpredatoren kunnen aantrekken.

Voor meer informatie mail naar info@boerenlandvogels.info